

FRÅN DIAGNOSTISERING TILL INTERSEKTIONALITET

Tendenser inom Strindbergforskningen 1963–2011

av Ann-Sofie Lönngren

År 1962 skrev Göran Lindström översiktsartikeln ”Strindbergforskning 1915–1962”, 50 år efter författarens död. Här drar Lindström slutsatsen att det under denna period har skett en intresseförskjutning, från diktarens personlighet till hans verk, och från verkens stoff till deras form. Där den äldre generationen gärna ville se August Strindberg som ”den av sitt oerhörda stoff besatte diktaren”, ser en yngre forskargeneration honom snarare som ”den medvetet arbetande, yrkesskicklige konstnären.”¹ Denna utveckling sätter Lindström i samband med en allmän omorientering av svensk litteraturvetenskap, men menar även att ett intensifierat studium av Strindbergs konstnärskap kräver att två kriterier uppfylls: ”en fullständig textkritisk edition och en historiskt tillförlitlig biografi.”²

År 2011, 99 år efter Strindbergs död, har båda Lindströms kriterier uppfyllts, även om det skulle komma att dröja något. 1981 initierades en vetenskaplig utgivning av Strindbergs samlade verk, den så kallade nationalupplagan, vilken i sin helhet skall komma att omfatta 72 band. I november 2011 (när detta skrivs) hade 68 av dessa publicerats. 1980-talet var även det decennium då den svenska litteraturvetenskapen begåvades

med en utförlig Strindbergs-biografi av Gunnar Brandells hand, *Strindberg – ett författarliv* (fyra delar 1983–89),³ samt ett otal andra redogörelser, på många olika språk, för den store författarens liv. Vidare har de senaste decennierna sett publiceringen av Strindbergs brev, ett arbete som påbörjades av Torsten Eklund 1948 och fullföljdes under redaktörskap av Björn Meidal.⁴ Slutligen har Strindbergssällskapetets *Meddelanden från Strindbergssällskapet* sedan 1985 kompletteras med det mer akademiska forumet *Strindbergiana*, vilken utkommer med ett nummer per år.

Lindströms kriterier kan således sägas ha uppfyllts med råge. Har detta lett till en ökning av de ”estetiskt magra” analyserna av Strindbergs verk inom svensk litteraturvetenskap?⁵ Vilka vägar har Strindbergforskningen tagit de senaste 50 åren, och hur förhåller sig denna till det litteraturvetenskapliga fältet som helhet? Vart är Strindbergforskningen på väg, och vad behöver göras härnäst?

I mina försök att besvara dessa frågor ställdes jag omedelbart inför omfattande metodologiska problem. Strindbergforskningen är så spretig, omfattande och nationellt överskridande att den i princip är omöjlig att överblicka. Det tycks i sanning finnas en

Strindberg för alla, och vid en sökning på detta namn i databasen Libris så visar sig resultatet vara blandat: allt från kortare betraktelser i lokala tidskrifter, till utförliga akademiska studier från världens alla hörn. Alla vill ha en bit av Strindberg, och det verkar onekligen som att författaren fungerar som ett prisma där snart sagt varje aspekt av det (post)moderna kulturlivet finner sin reflektion. Eller vad sägs om så vitt skilda titlar som "Om Strindberg och orgeln" (Eskil Burman, 1991),⁶ "Strindberg som balsamerare, romarinna med mera" (Torgny Wärn, 1995),⁷ "Åkte Strindberg hiss?" (Åsa Wall, 1995),⁸ *August Strindberg's Perversions* (Matthew M. Roy, 2001)⁹ och "Strindberg bland hieroglyfer" (Jan Balbierz, 2005)?¹⁰

1994 publicerar *Tidskrift för litteraturvetenskap* ett samtal om Strindbergsforskningens karaktär och framtidsutsikter mellan Ulf Olsson, Lars Dahlbäck och Björn Meidal. Här diskuteras dels den positivistiska strävan som har präglat utgivningen av nationalupplagan och Strindbergs brev, men även den teoretiska förnyelsen av fältet. De tre samtalande är kollektivt bekymrade över den svenska tillväxten på området, och menar att svårigheterna att rekrytera nya Strindbergsforskare delvis beror på just forskningens omfång och oöverskådlighet. Behovet är stort, konstaterar Medial, av en stor tryckt bibliografi som även görs tillgänglig i elektronisk form.¹¹

År 2008 gjordes ett mycket ambitiöst och heltäckande försök att åstadkomma detta i den tredelade *An International Annotated Bibliography of Strindberg Studies 1870–2005*, under redaktion av Michael Robinson.¹² Här indelas Strindbergsforskningen enligt flera olika principer, dels under rubriker som "Essays on General Subjects", "Reception" och "The Woman Question", dels i förhållande till respektive verk av författarens hand. Det säger sig självt att ett sådant gigantiskt arbete innebär många principiella ställningstaganden, och jag tänker här inte ge något större utrymme för kritiska synpunkter angående verkets disposi-

tion. Emellertid gör själva den tematiska och verkmässiga indelningen det svårt att finna enskilda studier eller information om specifika forskares samlade insatser, en svårighet som lätt torde vara avhjälp i en elektronisk utgåva av denna bibliografi.

Återstår så för mig att skönja tendenser i denna enorma textkorpus; ett digert men inspirerande arbete. För detta ändamål gjorde jag en egen studie genom sökningar i Libris, och fick snart fram rubriker som påminde om de i Robinsons bibliografi. Men alla infallsvinklar var inte lika aktuella samtidigt, utan det förefaller snarare som om Strindbergsforskningen 1963–2011 kretsar kring ett antal teman som initieras, varieras, fördjupas och slutligen alltmer klingar av – för att i sin tur ge utrymme år nya infallsvinklar. För att travestera Meidals uttalande från 2004, att Strindberg är "en perfekt spegel för varje tid",¹³ så vill jag hävda att även Strindbergsforskningen är en sådan spegel, ständigt påvisande aktuella frågor i samtiden och därmed i varierande grad tämligen avskurna från det objekt de studerar.

I denna spegel ser jag också mig själv, eftersom jag som Strindbergsforskare med queerteoretisk inriktning, disputerad 2008, är ofrånkomligen inrangerad i det fält jag studerar och därmed allt annat än en passiv åskådare eller en objektiv instans.¹⁴ Detta är emellertid en omständighet som inte ska överdrivas, dels då den motiveras av materialets omfång (som kräver förförståelse och förtrogenhet), dels då en forskare naturligtvis alltid är situerad på något sätt i förhållande till det material som studeras. I föreliggande undersökning har dock denna senare aspekt blivit särskilt tydlig, och föranlett kontinuerlig reflektion och kritisk medvetenhet.

Slutligen bör det också påpekas att undersökningen, trots att jag i det nedanstående listar en större mängd titlar från Sverige såväl som från andra länder, inte ska ses som en bibliografi, och inte heller som en hierarki eller tio-i-topplista. Vidare gör jag inga anspråk på

att slutgiltigt kategorisera olika forskningsinsatser när jag sorterar in dem under olika rubriker, utan såväl urval som inrangering beror snarare på en strävan efter att skönja tendenser i Strindbergforskningen. Översikten kompletteras med vissa mer djupgående resonemang och jämförande läsningar vid de tillfällen då jag anser att detta är påkallat för att belysa frågeställningar och problem som framstår som centrala för syftet: att fånga tendenser för att utifrån dem kunna definiera tomrum och därmed peka ut en riktning för framtiden.

Fältet breddas ...

Det första jag vill påpeka är omständigheten att Strindbergforskningen som fält breddas påtagligt under perioden 1963–2011. Ett gott exempel är studiet av Strindbergs målningar, vilka var föga uppmärksammade under första hälften av 1900-talet. Strindberg ställde själv ut sina tavlor i både Stockholm och Berlin, men uppmärksammades inte i någon större utsträckning förrän på 1960-talet, då hans tavlor visades i såväl Stockholm som Paris. Under 1960- och 70-talen utforskades Strindbergs måleri förhållandevis utförligt, dels i Tore Håkanssons korta studie *Strindberg och konsten* (1966),¹⁵ dels i Göran Söderströms digra pionjärverk till avhandling, *Strindberg och bildkonsten* (1972).¹⁶ Den följdes av antologin *Der andere Strindberg* (1981),¹⁷ och Douglas Feuiks bok *August Strindberg: paradisd bilder – infernomåleri* (1991).¹⁸ Vidare utkom 1994 Nationalmuseums utställningskatalog *August Strindberg: målare och kritiker*,¹⁹ och året därpå Robert Rosenblums tryckta och illustrerade föreläsning om Strindbergs måleri.²⁰

Även Strindberg som fotograf genomgår en liknande utveckling. 1962 anordnades en utställning på Uppsala slott, och 1963 på Moderna museet i Stockholm. Samma år utkom den första större studien på detta område, Per Hemmingssons *August Strindberg som fotograf*.²¹ Den följs 1989 av Rolf Söderbergs

jämförande studie *Edward Munch, August Strindberg. Fotografi som verktyg och experiment*,²² och år 1997 av Linda Rugg Havertys *Picturing Ourselves*, där ett kapitel behandlar Strindbergs fotografi i relation till hans biografi.²³ Kanske kan den utställningskatalog som utkom 2005 i redaktörskap av Olle Granath, där ett brett grepp tas på Strindberg som både målare, fotograf och författare,²⁴ ses som signifikant för den utveckling bilden av Strindbergs skapande verksamhet har genomgått sedan 1963: han är nu inte endast intressant som författare och dramatiker, utan även som fotograf och konstnär. Ytterligare ett fält som framstår som i princip helt nytt sedan Lindströms artikel publicerades är utforskandet av Strindbergs texter i TV- och radioadaptioner. Pionjärverket är här Gunnar Olléns internationellt utblickande *Strindberg i TV* (1971),²⁵ följt av Egil Törnqvist, som 1999 utkom med en studie av TV-presentationer av verk av Ibsen och Strindberg,²⁶ samt 2004 med boken *Strindberg som TV-dramatiker*.²⁷ År 2002 publicerade Törnqvist även en artikel i *Strindbergiana* om radiouppföranden av Strindbergs dramer.²⁸ Också Strindbergs relation till filmmediet uppmärksammas nu, inte minst i Gösta Werners och Birgitta Steenes bidrag till *Strindbergiana* 1991 och 1999.²⁹ Vidare utforskas musikens inflytande på Strindbergs verk i exempelvis Nils-Göran Sundins studie *Strindberg och musiken* (1983),³⁰ Per-Anders Hellqvists bok *En sjungande August* (1997),³¹ och Stig Norrmans avhandling år 2000.³²

Förutom dessa exempel så utgörs breddningen av Strindbergforskningen som fält även av ett under den studerade perioden allt större intresse för författarens prosa och poesi. Dessa genrer har förvisso behandlats även tidigare, men då mestadels inom en svensk kontext; internationellt hade Strindberg primärt studerats som dramatiker. 1968 publicerar Eric O. Johannesson *The Novels of August Strindberg*, den första mer inflytelserika studien rörande Strindbergs prosa producerad utan-

för Sveriges gränser.³³ Vidare publicerar John Eric Bellquist en studie om Strindberg som en modern poet 1986.³⁴ På svensk mark publiceras Karl-Åke Kärnells *Strindbergs bildspråk* 1969,³⁵ Lars Dahlbäck och Barbro Ståhle Sjönells avhandlingar från 1974 respektive 1986,³⁶ och Gunnar Brusewitz redogörelse för fågelmotiv hos Strindberg 1989 – alla fyra prosainriktade studier.³⁷ 1990 respektive 2000 disputerar Lotta Löfgren Casteen och James Spens på avhandlingar om Strindbergs poesi,³⁸ och 1996 publiceras Olssons undersökning *Levande död. Studier i Strindbergs prosa*.³⁹ Det senaste bidraget till denna gren av Strindbergforskningen torde vara Anna Westerståhl Stenports *Locating August Strindberg's Prose* (2010).⁴⁰

Kanske är det en konsekvens av dessa breddningar av Strindbergforskningen att allt fler studier utkommer där olika genrer blandas samt i viss utsträckning problematiserar genregränserna. Detta syns exempelvis i Kärnells *Strindbergs-lexikon* (1969),⁴¹ samt inte minst i konferensvolymen *Strindberg and genre* (red. Michael Robinson, 1990).⁴² Ett annat exempel på denna genreblandning, som även innebär en ytterligare vidgning av fältet, är Boel Westins studie *Strindberg, sagan och skriften* (1998).⁴³

Sammanfattningsvis ser jag en tydlig tendens att forskningen kring Strindberg breddas efter 1963 (med exempelvis internationellt intresse för författarens prosa och poesi) och i allt högre grad sträcker sig utanför litteraturvetenskapens gängse gränser (med studier av exempelvis fotografi, måleri och musik). Detta har förmodligen att göra med att de kriterier Lindström ställde upp – en tillförlitlig biografi och en textkritisk utgåva av författarens verk – har uppfyllts, varför uppmärksamheten kan riktas åt andra håll. Uppfyllandet av de två kriterierna innebär ju även att tillgängligheten avseende tillförlitligt material varpå denna vidareutveckling av forskningen kan baseras har ökat.

... och fördjupas

Men det finns även många fält som med större eller mindre framgång fortsätter att fördjupas från perioden före 1963. En sådan diger falang är forskningen kring Strindbergs dramer, som fortsätter röna stort intresse såväl i Sverige som internationellt. Här efterlevs Lindströms ovan refererade uppmaning att göra estetiskt fylliga analyser av Strindbergs verk, vilket syns i exempelvis Törnqvists analys av ”Första varningen” i *Svenska dramastrukturer* (1973),⁴⁴ Evert Sprinchorns studie *Strindberg as Dramatist* 1982,⁴⁵ och antologierna *Strindberg's Dramaturgy* (red. Stockenström, 1988)⁴⁶ och *Strindberg's Postinferno Plays* (red. Kvam, 1994).⁴⁷ Relevanta infallsvinklar fortsätter att realiseras i exempelvis Hans-Göran Ekmans studie av Strindbergs kammarspel 1997,⁴⁸ och Törnqvists *Det talade ordet. Om Strindbergs dramadialog* 2001.⁴⁹ Detta gäller även avhandlingar; exempelvis disputerar Helmut Müsener 1965 på avhandlingen *August Strindbergs "Ein Traumspeil". Struktur- und Stilstudien*,⁵⁰ Sten Magnus Petri 2003 med en undersökning av Strindbergs sagospel,⁵¹ Birgitta Smiding 2006 på en avhandling om *Vasasagan*,⁵² Hanif Sabzevari 2008 med en studie av expositionen i sju enaktare av Strindberg,⁵³ och Erik van Ooijen 2010 på en avhandling om stil och struktur i Strindbergs kammarspel.⁵⁴ Lindström torde ha varit nöjd med såväl bredden som djupet på denna forskning, där en mängd olika grepp och infallsvinklar används i syfte att studera Strindbergs dramer. Ämnet synes outtömligt och min gissning är att denna falang av Strindbergforskningen fortsätter väl in i de nästkommande decennierna.

Ett annat fält som fortsätter att utvecklas från perioden före 1963 är den psykologiskt och psykoanalytiskt inriktade forskningen. Lindström kommenterar det ”djärva” hos de tyska forskare som under 1900-talets första hälft ägnade sig åt att diagnostisera Strindberg genom att läsa dennes texter som ett opro-

blematiserat avtryck av författarens själsliv.⁵⁵ Under 1963–2011 har intresset för att göra psykologiska och psykoanalytiska studier av Strindbergs liv och verk ingalunda minskat: 1963 publiceras Franklin S. Klafs bok *Strindberg: the Origin of Psychology in Modern Drama*,⁵⁶ vilken 1968 följs av Vernon W. Grants *Great Abnormals*,⁵⁷ och 1972 av Guy Vogelweiths *Le psychodéâtre de Strindberg*.⁵⁸ 1981 utkommer vidare Hjalmar Sundéns *Persona och anima*, där Strindberg med flera läses utifrån C.G. Jungs psykologi,⁵⁹ och 1992 skriver Johan Cullberg boken *Skaparkriser*.⁶⁰ Året därefter publicerar Clarence Crafoord *Barndomens återkomst*, där bland annat Strindberg och *En däres försvarstal* diskuteras.⁶¹ Vidare utkommer Ulf Olssons studie *Jag blir galen* 2002,⁶² och 2010 disputerar Anne Lundqvist med den lacanskt inspirerade avhandlingen *I begjærets tjeneste*.⁶³

Låt oss se hur den problematik Lindström uppmärksammade har hanterats i ett urval av dessa studier. I Franklins studie från 1963 är utgångspunkten att ”Strindberg suffered and fought against a schizophrenic illness for a large part of his creative life.”⁶⁴ Franklin torde härvidlag, trots att det inte nämns i anslutning till detta citat, vara inspirerad av Karl Jaspers kritiserade men inflytelserika studie från 1922, *Strindberg und van Gogh*, vilken finns med i bokens bibliografi. I artikeln från 1962 ondgör sig Lindström över just sådana tendenser att diagnostisera författaren, främst med invändningen att dessa studier utgår från författarens verk och inte hans liv.⁶⁵ Franklin hävdar att han baserar sin studie på både liv och verk, och att han har gjort flera forskningsresor till Sverige,⁶⁶ men till skillnad från Lindström så anser jag inte att det är metoden som är det problematiska med sådana här studier, utan syftet. Att diagnostisera kreativt skapande med hjälp av psykoanalytiska metoder torde såväl 1963 som 2011 framstå som spekulativt, reducerande och anakronistiskt.

Ett senare verk med en liknande ingång är

Crafoords studie från 1993, där emellertid analysen blir betydligt mer givande. Den starka fokuseringen av författarens själsliv, psykologi och barndom finns kvar, men inte främst i syfte att diagnostisera, utan för att definiera och diskutera återkommande mönster och teman i författarskapet. Denna analys framstår dock ändå som tämligen ytlig i jämförelse med den digra problematisering av Strindbergs föregivna galenskap som Olsson företar år 2002. Istället för att diagnostisera Strindberg eller spekulera kring hans själsliv undersöker Olsson ”hur, när och av vem Strindberg förklarades vansinnig” samt förklarar sig vilja ”förstå relationen mellan vansinnet och litteraturen som ett politiskt förhållande”.⁶⁷ Detta metaperspektiv på Strindbergs författarskap är både givande och relevant, liksom den undersökning som görs i Lundqvists ovan nämnda avhandling. Här används Jacques Lacan som den referensram gentemot vilken Strindbergs *litterära och dramatiska gestalter* kan förstås – inte författaren själv. Även denna, allt kraftigare tendens att frikoppla författaren från sitt verk, får i högsta grad ses som utmärkande för den studerade perioden.

Vidare fortsätter även tendensen från perioden före 1963 att framhålla det moderna i Strindbergs liv och skapande, samt att inränga materialet i samtida dramatiska, samhällliga och litterära strömningar. Detta syns inte minst i Richard Gilmans studie *The Making of Modern Drama* (1974),⁶⁸ antologin *Strindberg and Modern Theatre* (red. Smedmark, 1975),⁶⁹ studien *Fördömda realister* av Arne Melberg (1985),⁷⁰ och Martin Kylhammars avhandling om teknik och pastoral ideal hos Strindberg och Heidenstam samma år.⁷¹ Även Franco Perrelli publicerar år 1986 en bok om Strindberg som modern författare,⁷² och 1990 redigerar Claes Englund & Gunnel Bergström en antologi om Strindberg, O’Neill och den moderna teatern.⁷³ Intresset består väl in på 2000-talet, inte minst i doktorsavhandlingar. Exempelvis disputerar Anna Wes-

terstahl Stenport 2004 på en avhandling om Strindberg och den moderna storstaden,⁷⁴ och Vreni Hockenjos 2007 med en avhandling om visuella medier på Strindbergs tid.⁷⁵

Det är uppenbart att det således finns nya perspektiv att lägga på studiet av ”den moderne” Strindberg, men jag vill särskilt framhålla studiet av den modernt betingade identitetsproblematik som präglar Strindbergs författarskap. Denna behandlas i exempelvis Robert Henry Kiefts avhandling *The Correspondent Self* (1981),⁷⁶ och Henrik Johnsons avhandling om skräckmotiv och identitetsproblematik hos Strindberg (2009).⁷⁷ Här torde finnas en stor utvecklingspotential för studiet av den moderne Strindberg.

Slutligen vill jag uppmärksamma ytterligare två fält som fortlever från perioden före 1963. Det första av dessa utgörs av Strindbergs förhållande till, begagnande av och positionering inom olika historiska skeenden. Några snabba nedslag ger vid handen att Walter Johnson publicerade boken *Strindberg and the Historical Drama* 1963,⁷⁸ och att Claes Rosenqvist och Olla Kindstedt disputerade på historiskt inriktade avhandlingar om Strindbergs författarskap 1984 respektive 1988.⁷⁹ 1992 utkom vidare antologin *Strindberg and History* under redaktörskap av Birgitta Steene,⁸⁰ och Conny Svenssons bok *Strindberg och världshistorien* publicerades år 2000.⁸¹ 2007 publicerades Anders Ollfors studie om Strindberg och den grekisk-romerska antiken,⁸² och 2011 utkom Björn Sundberg med en bok om författarens sena historiedramatik.⁸³ Härvidlag kan konstateras att denna aspekt av Strindbergs liv och skapande dels är genreöverskridande, dels förefaller vara lika livaktig genom hela den studerade perioden. Emellertid finns här ett potentiellt problem i omständigheten att tillväxten på detta område i form av nya doktorsavhandlingar et cetera är mager, samt att teoriutvecklingen förefaller tämligen stagnerad. Här behövs förmodligen både nytänkande och rekrytering för att detta fält skall bestå.

Kanske kan den historiska forskningen finna inspiration i det andra fält jag vill avsluta med att påvisa, nämligen studiet av mystiska och mytiska inslag i Strindbergs verk. Ett tidigt bidrag till denna falang är Barry D. Jacobs avhandling *Strindberg and the Problem of Suffering* (1964),⁸⁴ vilken 1972 följs av Göran Stockenströms avhandling *Ismael i öknen*.⁸⁵ Harry G. Carlsons *Strindberg och myterna* kommer 1979 (utgiven på engelska 1982),⁸⁶ och 1980 John Wards bok *The Social and Religious Plays of Strindberg*.⁸⁷ Därefter förefaller denna del av Strindbergforskningen vara tämligen icke-produktiv ända fram till 2000-talet (förutom Ann-Charlotte Gavel Adams avhandling om *Inferno* 1990),⁸⁸ då den fick en viss nytändning med exempelvis Mickaëlle Cedergren och Astrid Regnells respektive avhandlingar (2005 & 2009). Dessa studier signalerar möjligheter till förnyade ingångar till detta område, som torde te sig spännande och relevant även för dagens Strindbergforskare.⁸⁹

Biografi

Ett fält som förvisso fortlever från tiden före 1963, men är så digert och genomgår en sådan utveckling att det förtjänar en egen rubrik, är biografier samt biografiska läsningar av Strindbergs verk. Denna falang problematiseras särskilt av Lindström, och det vore en underdrift att påstå att intresset för personen August Strindberg består under den studerade perioden, när sanningen snarare är att man helt enkelt inte tycks kunna få nog av honom. Martin Lamms stora Strindbergsbiografi från 1940–1942 ges ut i nya utgåvor flera gånger under den studerade perioden,⁹⁰ och dessutom utkommer ett otal biografier i bland annat Sverige, USA, Italien och Polen. På svensk mark skall särskilt nämnas Olof Lagercrantz Strindbergsbiografi (1979),⁹¹ som under 1980-talets gång kommer ut i flera utgåvor samt översätts till flera språk, samt tidigare nämnda biografi av Brandell, utkommen i fyra delar 1983, 1985, 1987 och 1989.

Det stora intresset för Strindberg som person framkommer även i det intensiva studiet av Strindberg som brevskrivare. 1992 ederar och översätter Robinson ett urval av Strindbergs brev till engelska,⁹² och under den studerade perioden utges dessutom, som tidigare nämnts, en stor del av Strindbergs brevproduktion på svenska i redaktion av först Eklund, senare Meidal. Den första större studien i detta ämne kommer dock först 1994, då Kerstin Dahlbäck publicerar monografien *Och ändå tycks allt vara osagt*.⁹³ Likaså intresserar man sig för Strindbergs förhållande till böcker och bibliotek. Hans Lindströms bok *Strindberg och böckerna* utkom i två delar 1977 och 1990,⁹⁴ och Bo Bennich-Björkmans studie om Strindberg och Nordenskiöld's japanska bibliotek 2007.⁹⁵ Ytterligare uttryck för intresset att upptäcka nya aspekter av personen Strindberg synliggörs i Annette Kullenbergs bok om Strindberg som journalist (1997).⁹⁶

En intressant tendens inom den biografiska forskningen är att själva dess form alltmer börjar problematiseras. Exempel på inflytelserika bidrag till denna diskussion är Michael Robinsons *Strindberg and Autobiography* (1986),⁹⁷ Wolfgang Beschmitts *Die Autorfigur* (1999),⁹⁸ Per Stounbjergs avhandling *Uro og urenhed* (2005),⁹⁹ och Sigrid Ekblads avhandling *Författaren* 2006.¹⁰⁰ Även i Karin Aspenbergs artikel i *Strindbergiana* 2006 presenteras ett nydanande sätt att hantera Strindbergs självbiografiska prosa.¹⁰¹ Låt oss se lite närmare på hur ett urval av dessa studier hanterar "författaren".

I Lindströms granskning av Lamms Strindbergsbiografi konstateras att Lamm lägger den allra största vikt vid Strindbergs egna hävdanden att han till stor del hämtade stoffet till sina verk från sitt eget liv. Därmed lösgörs aldrig de studerade verken från den biografiska bakgrunden, men inte heller författarens liv från hans verk.¹⁰² I förordet till den först utkomna delen av Brandells stora Strindbergsbiografi markeras emellertid ett visst avstånd till denna tradi-

tion, då det inte är Lamms bok som förklaras vara den stora föregångaren. Istället framhålls Erik Hédens biografi från 1921, eftersom den uppfyller de för Brandell centrala kraven att "ge upplysningar om författarens liv och hans miljöer och mot denna bakgrund presentera hans verk i rimliga doseringar."¹⁰³ Fortfarande definieras dock, av Brandell, förhållandet mellan liv och dikt som "den i all Strindbergsforskning centrala frågan".¹⁰⁴

Som jag påpekade ovan så förekommer emellertid parallellt med denna vidareutveckling av den mer traditionella biografiska traditionen en annan infallsvinkel, där själva begreppet "författare" problematiseras. Ett tidigt exempel är Robinsons ovan nämnda studie från 1986, vilken syftar till att belysa "how a particular writer projects himself in language, the problems this entails, the subterfuges this engenders, about how he finds and loses himself there."¹⁰⁵ Det mest senkomna större bidraget till denna diskussion är Ekblads avhandling från 2006, där "författaren" i litteraturvetenskapliga analyser studeras mot bakgrund av den poststrukturalistiska teoriutveckling som bland annat frambringt uttrycket "författarens död". Tendensen går således från strävanden att med hjälp av ett kritiskt förhållningssätt till exempelvis brev, självbiografier och skönlitteratur skapa en så "sann" bild som möjligt av förhållandet mellan liv och dikt, till ett metaperspektiv på förhållandet mellan författare, text och läsare.

Strindberg: internationell och nationell

Ett annat digert fält som fortsätter att utforskas från perioden före 1963 är Strindbergs inflytande på, samt kontakter med, andra delar av världen. Här fortsätter förverkligandet av en uppenbar tendens att inränga Strindberg i ett globalt sammanhang, med studier som *Strindberg i Danmark* (Lennart Luthan-

der, 1977),¹⁰⁶ *Strindberg och den polska teatern 1890–1970* (Andrzej Uggla, 1977),¹⁰⁷ *Skandinavische Dramatik in Deutschland* (Wolfgang Pache, 1979),¹⁰⁸ ”Strindberg i Nederländerna” (Egil Törnqvist, 1987),¹⁰⁹ om Strindbergs inflytande i Australien (Anita Segerberg, 1992),¹¹⁰ ”Strindberg i Litauen” (Vida Savičiūnaitė, 1993),¹¹¹ ”Avtryck i Japan” (Mats Karlsson, 1996),¹¹² *Strindberg: the Moscow papers* (red. Michael Robinson, 1998),¹¹³ ”Strindberg i Bulgarien” (Vera Gantjeva, 2000),¹¹⁴ *Strindberg och det franska språket* (red. Olof Eriksson, 2004),¹¹⁵ *Strindberg’s Miss Julie in English* (Margareta Fürst Mattsson, 1975),¹¹⁶ *Nordisk teater i Montevideo* (Louise von Bergen, 2006),¹¹⁷ *Strindberg i Grez* (Kåa Wennberg, 2007)¹¹⁸ och ”Sinicus rapticus: August Strindberg, China and the Chinese language” (Björn Meidal, 2008).¹¹⁹

Denna ansats förstärks av studier som Yair Mazors, där Strindberg definieras som en del av mötet mellan Skandinavisk och hebreisk litteratur (1987),¹²⁰ samt titlar som ”Strindberg the European” (Egil Törnqvist, 1995),¹²¹ *Strindberg på resa* (Carl Olov Sommar, 1995),¹²² *Strindberg och hans översättare* (red. Björn Meidal och Nils Åke Nilsson),¹²³ och *Strindberg i världen* (red. Skans Kersti Nilsson, Sten Furhammar, Claes Lennartsson, 2000).¹²⁴ En ytterligare del av detta fält är den starka tendensen att kanonisera och inränga Strindberg i den västerländska litteraturhistorien genom komparation, vilket exempelvis syns i titlar som *Acting. The Creative Process: Sophocles, Aristophanes, Commedia, Molière, Sheridan, Chekhov, Ibsen, Strindberg, Wilde, O’Neill, Shaw, Inoesco, Brecht, Kopit* (Hardie Albright, 1967).¹²⁵

Men parallellt med all denna internationalitet, där Strindberg både står som föregångare och efterföljare, finns en tydlig litteratursociologisk tendens att definiera Strindberg som någon väldigt svensk, och att situera honom i en bestämd geografisk och historisk kontext. Härvidlag fullföljs en riktning från

perioden före 1963, med Meidals och Tjäders respektive avhandlingar som två välkända exempel (båda publicerade 1982).¹²⁶ Andra exempel är Per Erik Ljung’s studie i *Strindbergiana* 1990 om Strindberg, Ekelund och ”uppsvenskarna”,¹²⁷ och David Gedins avhandling *Fältets herrar* (2004), vilken placerar Strindberg i en tydlig kontext av svenskt 1880-tal.¹²⁸ Ett än mer senkommet bidrag till denna falang av Strindbergforskningen är Meidals artikel 2008, ”Vad har Strindberg betytt för oss svenskar?”¹²⁹

Kanske sammanfattar Meidal Strindbergs paradoxala karaktär bra i titeln: *August Strindberg: ursvensk och Europé* (1999).¹³⁰ Men inom detta fält finns även ansatser till mer problematiserande ingångar, såsom Nina Solomons artikel om Strindbergs judefientlighet 1996,¹³¹ Peter G. Christensens artikel om misogyni och antisemitism hos Strindberg 1997,¹³² och Jacqueline Martins studie av *Fröken Julie* som en postkolonial utmaning 1999.¹³³ Dessa kritiska perspektiv pekar mot framtida infallsvinklar i studiet av Strindberg, nationalitet och etnicitet. Såväl Strindbergs egen som forskarsamhällets uppdelning mellan ”vi” och ”dem” samt det föregivet oskyldiga i att hylla någon som ”nationalförfattare” måste granskas och problematiseras, och här befinner sig Strindbergforskningen ännu bara i sin linda.

Kön och sexualitet

Genusfältet är den del av Strindbergforskningen som har expanderat ojämförligt mest under den studerade perioden. Fokuseringen av Strindbergs förhållande till kvinnorna från perioden före 1963 lever förvisso kvar i titlar som *August Strindberg und die Frauen* (Walter A. Berendsohn, 1970),¹³⁴ *Fanny Falkner och August Strindberg* (Stella Falkner-Söderberg, 1970),¹³⁵ *God dag, mitt barn! Berättelsen om August Strindberg, Harriet Bosse och deras dotter Anne-Marie* (Meidal, 2002),¹³⁶ och Eivor Martinus *Lite djävul, lite ängel. Strindberg och hans*

kvinnor (2007),¹³⁷ men fältet vidgas nu kraftigt till att innefatta även kritiska perspektiv på kön och sexualitet i Strindbergs liv och verk. Den första större studien på detta område är Ulf Boëthius avhandling från 1969, *Strindberg och kvinnofrågan till Giftas I*,¹³⁸ vilken följdes av exempelvis avhandlingen *Nora's Sisters* (1982) av Callie J. Herzog,¹³⁹ Margareta Wirmarks *Den kluvna scenen* (1989),¹⁴⁰ och Margaretha Fahlgrens *Kvinnans ekvation* (1994).¹⁴¹ Även Geneviève Fraisse har skrivit flera texter om författarens misogynia blick (bland annat i *Strindbergs förvandlingar* 1999),¹⁴² och till författarens 150-årsjubileum utkom *Ja, må han leva! 22 kvinnor om August Strindberg* (red. Anita Persson & Barbara Lide, 2001).¹⁴³

Men den genusteoretiska Strindbergforskningen rymmer fler ingångar än så. Exempelvis har Katarina Ek-Nilsson skrivit om hur Selma Lagerlöf och August Strindberg i utställningar könsstereotyp framställs som sagodrottningen respektive titanen (2005),¹⁴⁴ och Anna Nordlund har uppmärksammat den könsspecifika behandlingen av Strindberg och Lagerlöf i svensk litteraturhistoria (2006).¹⁴⁵ En annan infallsvinkel har varit mansforskning, där exempelvis Jørgen Lorentzen (1998),¹⁴⁶ Stephanie von Schnurbein (2001),¹⁴⁷ och Ola Holmgren (2006) anlägger ett maskulinitetsperspektiv på Strindbergs texter.¹⁴⁸

Under denna period utvecklas det genusteoretiska fältet även i riktning mot ett ökat problematiserande av sexualitet. Som Lindström konstaterar så blev Strindbergs sexualliv tidigt föremål för intresse bland forskarna, vilket inte minst syns i Axel Uppvalls psykoanalytiska studie från 1920.¹⁴⁹ Detta intresse förnyas kraftigt under den period jag nu studerar, med tidiga exempel i Olle Meyers artikel ”Strindberg, psykoanalysen och homosexualiteten” (1982),¹⁵⁰ och Söderströms biografiskt inriktade artiklar 1989 och 1992.¹⁵¹ 2001 publicerade Matthew M. Roy den första större studien i detta ämne, tidigare nämnda avhandlingen *August Strindberg's Perversions*, 2002 gav hbt-

tidskriften *lambda nordica* ut ett nummer med tema Strindberg,¹⁵² och året därefter publicerade både Söderström och Roy analyser på detta tema i *Strindbergiana*.¹⁵³ 2004 publicerade Eva Borgström artikeln ”Emancipation och perversion”,¹⁵⁴ och 2006 utkom antologin *Det gäckande könet. Strindberg och genusteori* (red. Anna Cavallin & Anna Westerståhl Stenport), där heteronormativiteten i Strindbergs texter problematiseras på bred front.¹⁵⁵ Heteronormativitet är även det centrala begreppet i min egen tidigare nämnda queerteoretiska avhandling *Att röra en värld*, i vilken jag analyserade erotiska trianglar i sex verk av Strindberg (2007).

Om jag ska försöka se en utveckling inom detta livaktiga fält så är det uppenbart att fokus har flyttats från den historiska personen Strindbergs egna erfarenheter och förhållande till ”kvinnofrågan”, till diskursanalytiska studier inriktade på att problematisera kategorierna kön och sexualitet. Men omständigheten att kön alltmer kommit att analyseras i intersektionell relation till kategorin sexualitet, påvisar även en lucka i Strindbergforskningen, då frågan oundvikligen infinner sig hur dessa kategorier förhåller sig till och förändras av exempelvis etnicitet, social klass och ålder? För att besvara dessa frågeställningar behöver denna del av Strindbergforskningen bli mer intersektionellt inriktad, såväl i närläsningar av de litterära texterna som i inrangeringen av författarskapet i modern tid och i en postkolonial kontext.

Från pusselbit till metaperspektiv

Sammanfattningsvis är det uppenbart att Strindbergforskningen under perioden 1963–2011 visar på tydliga breddningar av fältet, med studier av författaren i relation till måleri, foto, TV, radio, film, musik, prosa och poesi. Här syns dessutom ansatser till blandningar och

problematiseringar av genrer. Vissa äldre fält, såsom studiet av Strindbergs dramatik, fortsätter att förnyas med oförminskad kraft, till synes såväl internationellt som nationellt. Detta gäller även de psykologiskt och psykoanalytiskt inriktade studierna, där tendensen emellertid förefaller ha gått från att diagnostisera författaren själv eller att förklara texterna med hjälp av dennes psykologi, till att problematisera begrepp som exempelvis galenskap, alternativt använda psykologiska referensramar för att studera Strindbergs litterära gestalter.

Även i undersökningar av Strindberg som en modern författare finns tydliga ansatser till teoriutveckling, vilket bidrar till att detta fält torde fortgå länge ännu. Ett intressant fokus inom detta (och andra) fält, som skulle kunna utvecklas ytterligare, är studiet av identitet och identitetsproblematik i texterna. Ytterligare fält som fortlever efter perioden 1963 är den historiskt inriktade forskningen, som emellertid förefaller sakna förnyelse och tillväxt, medan studier om ”mystik” eventuellt har fått en nytändning under 2000-talet.

Den biografiska Strindbergforskningen ägnas i denna artikel särskild uppmärksamhet, dels i kraft av sitt omfång och sin historiska status, dels eftersom den är ett av de fält Lindström särskilt problematiserar i artikeln från 1962. Inom denna falang syns en tydlig rörelse från positivistiska till strukturalistiska och diskursanalytiskt inriktade studier, där en strävan efter att avslöja ”sanningen” om Strindberg har övergått i en diskussion om ”författaren” som konstruktion. Detta är en utveckling som enligt min mening borde följas upp i den digra forskningen kring Strindberg som internationell respektive svensk författare, där själva konstruktionen av Strindberg som ”nationalförfattare” behöver problematiseras mer utförligt.

Vidare konstaterade jag att forskningen kring kön och sexualitet är den falang som har genomgått den ojämförligt största expansionen under den studerade perioden. Trots att

den tidigare kartläggningen av Strindbergs eget förhållande till kvinnor och feministiska frågeställningar förvisso lever kvar, så överskuggas den alltmer av kritiska perspektiv på föreställningar om kön och sexualitet i Strindbergs verk och liv. Här efterlyser jag en breddning och fördjupning av fältet genom fördjupade studier med intersektionella perspektiv; det vill säga undersökningar av hur heteronormativiteten i Strindbergs verk interagerar med andra kategorier såsom ålder, etnicitet och social klass.

Om Lindströms åsikt angående vad som bör göras i Strindbergforskningen härnäst år 1962 kan sammanfattas som en efterlysning av viktiga byggklossar och pusselbitar, kan framtidens uppgift således sägas vara av betydligt mer teoretisk och politisk natur. Denna slutsats drar jag på grundval av de övergripande tendenser jag ser i stoffet till denna artikel, där rörelsen går från det partikulära till det universella, från helhet till sprickor, från person till sak, från stoff till form, och från en strävan efter att svara till en avsikt att väcka frågor. Och härvidlag skiljer sig inte Strindbergforskningen särskilt mycket från det större litteraturvetenskapliga fältet vilket ju också kommit att präglas starkt av poststrukturalistiska och kritiska teoribildningar.

Så varför undersöka tendenserna inom just Strindbergforskningen? Det som motiverar undersökningar som den jag har utfört här är dels Strindbergforskningens enorma *omfång* – vilket gör den till en litteraturvetenskap i miniatyr – dels dess därmed sammanhängande *tydlighet*, som innebär att många av litteraturvetenskapens konflikter, grundförutsättningar och potential synliggörs inom detta fält. Drivkraften för uppkomsten av båda dessa aspekter torde vara den mängd av kolliderande diskurser som präglar (för att inte säga utgör) Strindbergs författarskap, och som innebär att forskningens dynamik oundvikligen blir en hävdelse och en kamp med djupt gående rötter i vad som upplevs som ontolo-

gin i nationell och individuell identitet, social bakgrund, rättvisa och orättvisa, emancipation och förtryck, makt och motmakt, fysik och metafysik, metafor och metonymi, ateism och gudstro, moral och medicin – kort sagt, tingens ordning. Dessa omständigheter gör det fortsatt angeläget och relevant att på alla tänkbara (och förhoppningsvis även på några otänkbara) sätt belysa, genomlysa och vidareutveckla denna oformliga, spretiga monstrositet, denna gigantiska kulturkonstruktion som går under paraplybeteckningen ”Strindberg”.

Noter

- 1 Göran Lindström, ”Strindbergforskning 1915–1962”, *Svensk litteraturtidsskrift*, 1962, s. 80. Liknande krav formuleras av Lindström i inledningen till antologin *Strindbergs språk och stil*, Lund: Gleerups, 1964, samt även av Sven Delblanc i *Samlaren* 1967, där han föreslår att just Gunnar Brandell torde vara bäst lämpad att skriva en sådan biografi (även i Sven Delblanc, *Strindberg – urtida, samtida, framtida*, i Lars Ahlbom & Björn Meidal (red.), Stockholm: Carlssons, s. 54ff.).
- 2 Lindström 1962, s. 81.
- 3 Gunnar Brandell, *Strindberg – ett författarliv*, Stockholm: Alba, *Del. 3, Paris – till och från: 1894–1898*, 1983; *Del. 2, Borta och hemma: 1883–1894*, 1985; *Del 1, Läroår och genombrott: 1849–1883*, 1987; *Del. 4, Hemkomsten – det nya dramat: 1898–1912*, 1989.
- 4 Torsten Eklund (red.), *August Strindbergs brev*, Stockholm: Bonniers, 1948–1982 samt Björn Meidal (red.), *August Strindbergs brev*, Stockholm: Bonniers, 1989–2001.
- 5 Lindström 1962, s. 81.
- 6 Eskil Burman, ”Om Strindberg och orgeln”, *Orgelforum*, 1991:3.
- 7 Torgny Wärn, ”Strindberg som balsamerare, romarinna med mera”, i Boel Westin (red.), *Strindbergiana*, Stockholm: Atlantis, 1995.
- 8 Åsa Wall, ”Åkte Strindberg hiss?”, i *Parnass*, 1994:6/1995:1.

- 9 Matthew M. Roy, *August Strindberg's Perversions: On the Science, Sin and Scandal of Homosexuality in August Strindberg's works*, diss. Ann Arbor, MA: UMI, 2001.
- 10 Jan Balbierz, "Strindberg bland hieroglyfer", i Birgitta Steene (red.), *Strindbergiana*, Stockholm: Atlantis, 2005.
- 11 Ulf Olsson, "Korrekta brister, korrekt forskning och bristen på förnyelse – ett samtal om Strindberg och litteraturvetenskapen", i *Tidskrift för litteraturvetenskap* 1994:2, s. 78.
- 12 Michael Robinson (red.), *An International Annotated Bibliography of Strindberg Studies 1870–2005, vol 1, 2 & 3*, London: Modern Humanities Research Association, 2008.
- 13 Olsson 1994, s. 80.
- 14 Ann-Sofie Lönnngren, *Att röra en värld. En queerteoretisk analys av erotiska trianglar i sex verk av August Strindberg*, diss. Uppsala; Lund: Ellerströms, 2007.
- 15 Tore Håkansson, *Strindberg och konsten jämte Anvisning att på 60 minuter bliva konstännare av August Strindberg*, Lund: Berlingska boktryckeriet, 1966.
- 16 Göran Söderström, *August Strindberg och bildkonsten. En biografisk studie*, diss. Stockholm: utgiven som *Strindberg och bildkonsten*, Stockholm: Forum, 1972.
- 17 Angelika Gundlach & Jörg Scherzer (red.), *Der Andere Strindberg. Materialien zu malerei, photographie und theaterpraxis, mit texten von Göran Söderström, Ture Rangström och Wolfgang Pasche*, Frankfurt am Main: Insel Verlag, 1981.
- 18 Douglas Feuk, *August Strindberg. Paradisbilder – Infernomåleri*, Hellerup: Edition Blöndal, 1991.
- 19 Olle Granath (red.), *August Strindberg som målare och kritiker*, Stockholm: Nationalmuseum, 1994.
- 20 Robert Rosenblum, *The Paintings of August Strindberg: The Structure of Chaos*, Hellerup: Edition Blöndal, 1995.
- 21 Per Hemmingsson, *August Strindberg som fotograf*, Stockholm: Albert Bonniers boktryckeri, 1963.
- 22 Rolf Söderberg, *Edvard Munch, August Strindberg. Fotografi som verktyg och experiment (Photography as a Tool and an Experiment)*, Stockholm: Alfabeta bokförlag, 1989.
- 23 Linda Haverty Rugg, *Picturing Ourselves. Photography and Autobiography*, Chicago: University of Chicago Press, 1997.
- 24 Olle Granath (red.), *August Strindberg: Painter, Photographer, Writer*, London: Tate, 2005.
- 25 Gunnar Ollén, *Strindberg i TV. Föreställningar i svensk och utländsk television 1951–1971*, Stockholm: Sveriges Radios förlag, 1971.
- 26 Egil Törnqvist, *Ibsen, Strindberg and the Intimate Theatre: Studies in TV Presentation*, Amsterdam: Amsterdam University Press, 1999.
- 27 Egil Törnqvist, *Strindberg som TV-dramatiker*, Stockholm: Carlssons, 2004.
- 28 Egil Törnqvist, "Strindbergs dramatik i Sveriges Radio 1925–2000", i förf:s *Strindbergiana*, Stockholm: Atlantis, 2002.
- 29 Gösta Werner, "Strindberg som förebådare av ett nytt medium: filmen", i Hans-Göran Ekman, Anita Persson & Barbro Ståhle Sjönell (red.) *Strindbergiana*, Stockholm: Atlantis, 1991 samt Birgitta Steene, "Ingmar Bergman möter August Strindberg", i Birgitta Steene (red.) *Strindbergiana*, Stockholm: Atlantis, 1999.
- 30 Nils-Göran Sundin, *Strindberg och musiken. Brott och brott, Spöksonaten och Beethovens op 31:2*, Stockholm: Mirage, 1983. Denna studie har en föregångare i exempelvis Victor Hellströms *Strindberg och musiken*, Stockholm: Norstedts, 1917.
- 31 Per-Anders Hellqvist, *En sjungande August. Om Strindberg och musiken i hans liv*, Stockholm: Edition Reimers, 1997.
- 32 Stig Norrman, *Jag ser din musik. Musik som uttrycksmedel i August Strindbergs prosa*, diss. Stockholm: Stockholms universitet, 2000.
- 33 Eric O. Johannesson, *The Novels of August Strindberg: A Study in Theme and Structure*, Berkeley & Los Angeles: University of California Press, 1968.
- 34 John Eric Bellquist, *Strindberg as a Modern Poet: A Critical and Comparative Study*, Berkeley, Los Angeles & London: University of California Press, 1986.
- 35 Karl-Åke Kärnell, *Strindbergs bildspråk*, Stockholm: Almqvist & Wiksell, 1969.
- 36 Lars Dahlbäck, *Strindbergs Hemsöborna. En monografi*, diss. Stockholm: Stockholms universitet, 1974. samt Barbro Ståhle Sjönell, *Strindbergs Taklagsöl. Ett prosaexperiment*, diss. Stockholm: Almqvist & Wiksell, 1986.

- 37 Gunnar Brusewitz, *Guldörnen och duvorna. Fågelmotiv hos Strindberg*, Stockholm: Wahlström & Widstrand, 1989.
- 38 Lotta Löfgren Casteen, *The Poetry of August Strindberg: A Translation and Commentary*, diss. Anna Arbor, MA: UMI, 1990, samt James Spens, "I musernas bide". *En essä om Strindbergs "fula" poesi omkring 1883*, diss. Stockholm: Almqvist & Wiksell, 2000.
- 39 Ulf Olsson, *Levande död. Studier i Strindbergs prosa*, Stockholm & Stehag: Brutus Östlings Bokförlag Symposion, 1996.
- 40 Anna Westerståhl Stenport, *Locating August Strindberg's Prose: Modernism, Transnationalism, and Setting*, Toronto: University of Toronto press, 2010.
- 41 Karl-Åke Kärnell, *Strindbergslexikon. Figurer, titlar, bevingade ord m.m. i Strindbergs verk*, Uppsala: Almqvist & Wiksell, 1969.
- 42 Michael Robinson (red.), *Strindberg and Genre*, Norwich: Norvik Press, 1991.
- 43 Boel Westin, *Strindberg, sagan och skriften*, Stockholm & Stehag: Brutus Östlings Bokförlag Symposion, 1998.
- 44 Egil Törnqvist, *Svenska dramastrukturer*, Stockholm: Prisma, 1973.
- 45 Evert Sprinchorn, *Strindberg as Dramatist*, New Haven & London: Yale University Press, 1982.
- 46 Göran Stockenström (red.), *Strindberg's Dramaturgy*, Stockholm: Almqvist & Wiksell, 1988.
- 47 Kela Kvam (red.), *Strindberg's Post-inferno Plays*, Köpenhamn: Munksgaard/Rosinante, 1994.
- 48 Hans-Göran Ekman, *Villornas värld. Studier i Strindbergs kammarspel*, Hedemora: Gidlunds förlag, 1997.
- 49 Egil Törnqvist, *Det talade ordet. Om Strindbergs dramadialog*, Stockholm: Carlssons, 2001.
- 50 Helmut Müssener, *August Strindberg "Ein Traumspiel". Struktur- und Stilstudien*, diss. Meisenheim am Glan: Verlag Anton Hain, 1965.
- 51 Sten Magnus Petri, "Blås upp vind och gunga bölja". *August Strindbergs sagospel* Lycko-Pers resa, Himmelrikets nycklar, Abu Casems tofflor: *sago- och sägenmotiv, narrativa grundmönster och mytisk initiationssymbolik*, diss. Uppsala: Uppsala universitet, 2003.
- 52 Birgitta Smiding, *Den stora mekanismen – i Holm/Möllers Vasasagan*, diss. Lund: Lunds universitet, 2006.
- 53 Hanif Sabzevari, *Varför tiger du? Expositionen i sju enaktare av August Strindberg*, diss. Uppsala: Uppsala universitet, 2008.
- 54 Erik van Ooijen, *The Mold of Writing: Style and Structure in Strindberg's Chamber Plays*, diss. Örebro: Örebro universitet, 2010.
- 55 Lindström 1963, s. 63f.
- 56 Franklin S. Klaf, *Strindberg: The Origin of Psychology in Modern Drama*, New York: The Citadel Press, 1963.
- 57 Vernon W. Grant, *Great Abnormals: The Pathological Genius of Kafka, van Gogh, Strindberg and Poe*, New York: Hawthorn Books Inc., 1968.
- 58 Guy Vogelweith, *Le psychodéâtre de Strindberg (Un Auteur en quête de métamorphose)*, Paris: Librairie C. Klincksieck, 1972.
- 59 Hjalmar Sundén, *Persona and Anima. En tillämpning av C.G. Jungs psykologi på sex författare: Karlfeldt, Strindberg, Camus, Lagerkvist, Heliga Birgitta, Mora-prosten Jacob Boëthius*, Stockholm: Proprius förlag, 1981.
- 60 Johan Cullberg, *Skaparkriser. Strindbergs inferno och Dagermans*, Stockholm: Natur & Kultur, 1992.
- 61 Clarence Crafoord, *Barndomens återkomst. En psykoanalytisk och litterär studie*, Stockholm: Natur & Kultur, 1993.
- 62 Ulf Olsson, *Jag blir galen. Strindberg, vansinnet och vetenskapen*, Stockholm & Stehag: Brutus Östlings Bokförlag Symposion, 2002.
- 63 Anne Lundqvist, *I begjærens tjeneste. Strindberg og Lacan på scenen*, diss. Stockholm: Stockholms universitet, 2010.
- 64 Franklin 1963, s. 17.
- 65 Lindström 1962, s. 63f.
- 66 Franklin 1963, s. 17–24.
- 67 Olsson 2002, s. 7.
- 68 Richard Gilman, *The Making of Modern Drama: A study of Büchner, Ibsen, Strindberg, Chekhov, Pirandello, Brecht, Beckett, Handke*, New York: Farrar, Straus & Giroux, 1974.
- 69 Carl Reinhold Smedmark, *Strindberg and Modern Theatre*, Stockholm: Strindbergssällskapet, 1975.
- 70 Arne Melberg, *Fördömda realister. Essäer om Cederborgh, Almqvist, Benedictsson, Strindberg*, Stockholm: Norstedts, 1985.
- 71 Martin Kylhammar, *Maskin och idyll. Teknik och pastorala ideal hos Strindberg och Heidenstam*, diss. Stockholm: Liber, 1985.

- 72 Franco Perelli, *August Strindberg. Sul drama moderno e il teatro moderno*, Firenze: Olschiki, 1986.
- 73 Claes Englund & Gunnel Bergström (red.), *Strindberg, O'Neill and the Modern Theatre. Addresses and discussions at a Nobel symposium at the Royal Dramatic Theatre, Stockholm*, Norsborg: Entré/Svenska riksteatern in cooperation with the Royal Dramatic Theatre, 1990.
- 74 Anna Westerståhl Stenport, *Making Space: Stockholm, Paris and the Urban Prose of Strindberg and his Contemporaries*, diss. Berkeley: University of California, 2004.
- 75 Vreni Hockenjos, *Picturing Dissolving Views: August Strindberg and the Visual Media of His Age*, diss. Stockholm: Stockholms universitet, 2007.
- 76 Robert Henry Kieft, *The Correspondent Self*, diss. Ann Arbor MA, USA & London, England: University Microfilms International, 1981.
- 77 Henrik Johnson, *Strindberg och skräcken. Skräckmotiv och identitetstematik i August Strindbergs författarskap*, diss. Umeå: Bokförlaget h:ström, 2009.
- 78 Walter Johnson, *Strindberg and the Historical Drama*, Seattle: University of Washington Press, 1963.
- 79 Claes Rosenqvist, *Hem till historien. August Strindberg, sekelskiftet och "Gustav Adolf"*, diss. Stockholm & Umeå: Almqvist & Wiksell & Umeå Universitet, 1984, samt Ola Kindstedt, *Strindbergs Kristina. Historiegestaltning och kärleksstrategier: studier i dramats skapelseprocess*, diss. Uppsala: Uppsala universitet, 1988.
- 80 Birgitta Steene (red.), *Strindberg and History*, Stockholm: Almqvist & Wiksell, 1992.
- 81 Conny Svensson, *Strindberg om världshistorien*, Hedemora: Gidlunds förlag, 2000.
- 82 Anders Ollfors, *August Strindberg och den grekisk-romerska antiken*, Sävedalen: Paul Åströms förlag, 2007.
- 83 Björn Sundberg, "Om du vill lära känna det osynliga ..." *Anteckningar till Strindbergs sena historiedramatik*, Skellefteå: Artos & Norma Bokförlag, 2011.
- 84 Barry D. Jacobs, *Strindberg and the Problem of Suffering*, diss. Cambridge, MA: Harvard University, 1964.
- 85 Göran Stockenström, *Ismael i öknen. Strindberg som mystiker*, diss. Uppsala: Uppsala universitet, 1972.
- 86 Harry G. Carlson, *Strindberg och myterna*, övers. Sven Erik Täckmark, Stockholm: Författarförlaget, 1979.
- 87 John Ward, *The Social and Religious Plays of Strindberg*, London: The Athlone Press, 1980).
- 88 Ann-Charlotte Gavel Adams, *The Generic Ambiguity of August Strindberg's "Inferno". Occult Novel and Autobiography*, diss. Ann Arbor, MA: UMI, 2001.
- 89 Mickaëlle Cedergren, *L'Écriture Biblique de Strindberg. Étude textuelles de citations bibliques dans Inferno, Légendes et Jacob Lutte*, diss. Stockholm: Stockholms universitet, 2005, samt Astrid Regnell, *Att se stjärnor på ljusa dagen. Förvandling och försoning i August Strindbergs En blå bok*, diss. Lund: ellerströms, 2009.
- 90 Martin Lamm, *August Strindberg, del 1–2*, Stockholm: Albert Bonniers förlag, 1940 & 1942.
- 91 Olof Lagercrantz, *August Strindberg*, Stockholm: Wahlström & Widstrand, 1979.
- 92 Michael Robinson (red.), *Strindberg's letters vol I–II*, London: Athlone Press, 1992.
- 93 Kerstin Dahlbäck, *Och ändå tycks allt vara osagt. August Strindberg som brevskrivare*, Stockholm: Natur & Kultur, 1994.
- 94 Hans Lindström, *Strindberg och böckerna I–II*, Uppsala: Svenska litteratursällskapet, 1977 & 1990.
- 95 Bo Bennich-Björkman, *Strindberg och Norden-skiölds japanska bibliotek*, Stockholm: Kungliga biblioteket, 2007.
- 96 Annette Kullenberg, *Strindberg – murveln. En bok om journalisten August Strindberg*, Stockholm: Wahlström & Widstrand, 1997.
- 97 Michael Robinson, *Strindberg and Autobiography: Writing and Reading a Life*, Norwich: Norvik Press, 1986.
- 98 Wolfgang Behschnitt, *Die Autorfigur. Autobiographischer Aspekt und Konstruktion des Autors im Werk August Strindbergs*, Basel: Schwabe, 1999.
- 99 Per Stounbjerg, *Uro og urenbed. Studier i Strindbergs selvbiografiske prosa*, diss. Århus: Aarhus Universitetsforlag, 2005.
- 100 Sigrid Ekblad, *Författaren. En studie i litteraturvetenskaplig argumentation med analyser av August Strindbergs I havsbandet som exempel*, diss. Uppsala: Uppsala universitet, 2006.

- 101 Karin Aspenberg, "Strindberg och Intet. En fenomenologisk kommentar till *Tjänstekvinnans son*", i Per Stam (red.), *Strindbergiana*, Stockholm: Atlantis, 2006.
- 102 Lindström 1963, s. 65.
- 103 Brandell 1983, s. 7.
- 104 Ibid., s. 8.
- 105 Robinson 1986, s. ix.
- 106 Lennart Luthander, *Strindberg i Danmark*, Hovås: Zindermans, 1977.
- 107 Andrzej Uggla, *Strindberg och den polska teatern 1890–1970*, diss. Uppsala: Uppsala universitet, 1977.
- 108 Wolfgang Pache, *Skandinavische Dramatik in Deutschland*, Basel & Stuttgart: Helbing & Lichtenhahn, 1979.
- 109 Egil Törnqvist, "Strindberg i Nederländerna", i Karl-Åke Kärrnell & Anita Persson (red.) *Strindbergiana*, Stockholm: Atlantis, 1987.
- 110 Anita Segerberg, "Strindberg och Christina Stead. Om Strindbergs inflytande i Australien", i Hans-Göran Ekman, Anita Persson & Barbro Ståhle Sjönell (red.), *Strindbergiana*, Stockholm: Atlantis, 1992.
- 111 Vida Savičiūnaitė, "Strindberg i Litauen", övers. Hans-Göran Ekman, i Hans-Göran Ekman (red.), *Strindbergiana*, Stockholm: Atlantis, 1993.
- 112 Mats Karlsson, "Avtryck i Japan. Strindberg i Akutagawas skrifter", i Margareta Brundin, Hans-Göran Ekman & Björn Meidal (red.), *Strindbergiana*, Stockholm: Atlantis, 1996.
- 113 Michael Robinson (red.), *Strindberg: the Moscow papers*, Stockholm: Strindbergssällskapet, 1998.
- 114 Vera Gantjeva, "Strindberg i Bulgarien", i Birgitta Steene (red.), *Strindbergiana*, Stockholm: Atlantis, 2000.
- 115 Olof Eriksson (red.), *Strindberg och det franska språket*, Växjö: Växjö University press, 2004.
- 116 Margareta Fürst Mattsson, *Strindberg's Miss Julie in English: Problems of Translation*, diss. Cleveland, Ohio: Case Western Reserve University, 1974.
- 117 Louise von Bergen, *Nordisk teater i Montevideo. Kontextrelaterad reception av Henrik Ibsen och August Strindberg*, diss. Stockholm: Stockholms universitet, 2006.
- 118 Kåa Wennberg, *Strindberg i Grez*, Lund: Grahns tryckeri AB, 2007.
- 119 Björn Meidal, "Sinicus rapticus: August Strindberg, China and the Chinese language", i Michael Ekman, Julia Tidigs & Clas Zilliacus (red.) *Medvandrare. Festschrift till Roger Holmström den 13 november 2008*, Åbo: Åbo Akademi förlag, 2008.
- 120 Yair Mazor, *The Triple Cord. Agnon, Hamsun, Strindberg: Where Hebrew and Scandinavian Literature Meet*, Tel Aviv: Papyrus, Tel Aviv University, 1987.
- 121 Egil Törnqvist, "Strindberg the European", i *Thema: Balticum*, 1995.
- 122 Carl Olov Sommar, *Strindberg på resa*, Stockholm: Carlssons, 1995.
- 123 Björn Meidal & Nils Åke Nilsson (red.), *August Strindberg och hans översättare*, Stockholm: Kungliga Vitterhetsakademien & Almqvist & Wiksell, 1995.
- 124 Skans Kersti Nilsson, Sten Furhammar & Claes Lennartsson (red.), *Strindberg i världen – essäer med anledning av 150-årsjubileet 1999*, Borås: Valfrid, 2000.
- 125 Hardie Albright, *Acting. The Creative Process: Sophocles, Aristophanes, Commedia, Molière, Sheridan, Chekhov, Ibsen, Strindberg, Wilde, O'Neill, Shaw, Ionesco, Brecht, Kopit*, Encino, California & Belmont: Dickenson, 1967.
- 126 Björn Meidal, *Från profet till folktribun*, diss. Stockholm: Tidens förlag, 1982, samt Per Arne Tjäder, "Det unga Sverige". Åttitalsrörelse och genombrottsepok, diss. Lund: Arkiv för studier i arbetarrörelsens historia, 1982.
- 127 Per Erik Ljung, "August Strindberg, Vilhelm Ekelund och 'uppsvenskarna'", i Hans-Göran Ekman, Anita Persson & Barbro Ståhle Sjönell (red.), *Strindbergiana*, Stockholm: Atlantis, 1990.
- 128 David Gedin, *Fältets herrar. Framväxten av en modern författarroll. Artonhundraättioalet*, diss. Stockholm & Stehag: Brutus Östlings Bokförlag Symposion, 2004.
- 129 Björn Meidal, "Vad har Strindberg betytt för oss svenskar?", i Per Stam (red.) *Strindbergiana*, Stockholm: Atlantis, 2008.
- 130 Björn Meidal, *August Strindberg. Ursvensk och europé*, Stockholm: Svenska institutet, 1999.
- 131 Nina Solomon, "Strindbergs judefientlighet fram till 1882", i Boel Westin (red.), *Strindbergiana*, Stockholm: Atlantis, 1996.

- 132 Peter G. Christensen, "Clive Sinclair's *Augustus Rex*: Misogyny, Megalomania, and Anti-Semitism in the Life of August Strindberg", i Berit I. Brown (red.), *Nordic Experiences. Exploration of Scandinavian Cultures*, Westport, Connecticut & London: Greenwood press, 1997.
- 133 Jacqueline Martin, "Fröken Julie – en postkolonial utmaning", i Birgitta Steene (red.), *Strindbergiana*, Stockholm: Atlantis, 1999.
- 134 Walter A. Berendhsen, *August Strindberg und die Frauen*, Dortmund: Dortmunder Vorträge, 1970.
- 135 Stella Falkner-Söderberg, *Fanny Falkner och August Strindberg*, Stockholm: Rabén & Sjögren, 1970.
- 136 Björn Meidal, *God dag, mitt barn! Berättelsen om August Strindberg, Harriet Bosse och deras dotter Anne-Marie*, Stockholm: Bonniers, 2002.
- 137 Eivor Martinus, *Lite djävul, lite ängel. Strindberg och hans kvinnor*, Stockholm: Carlssons, 2007.
- 138 Ulf Boëthius, *Strindberg och kvinnofrågan till och med Giftas I*, diss. Stockholm: Prisma, 1969.
- 139 Callie J. Herzog, *Nora's Sisters: Female Characters in the Plays of Ibsen, Strindberg, Shaw and O'Neill*, diss. Urbana Illinois: University of Illinois, 1982.
- 140 Margareta Wirmark, *Den klugna scenen. Kvinnor i Strindbergs dramatik*, Hedemora: Gidlunds, 1989.
- 141 Margaretha Fahlgren, *Kvinnans ekvation. Kön, makt och rationalitet i Strindbergs författarskap*, Stockholm: Carlssons, 1994.
- 142 Geneviève Fraisse, "Strindbergs kvinnohat. Mellan politik och metafysik", i Ulf Olsson (red.), *Strindbergs förvandlingar*, Stockholm & Stehag: Brutus Östlings förlag Symposium, 1999.
- 143 Anita Persson & Barbara Lide (red.), *Ja, må han leva! 22 kvinnor om August Strindberg*, Stockholm: Carlssons, 2001.
- 144 Katrina Ek-Nilsson, "Titanen och sagodrottningen. Kulturella representationer av August Strindberg och Selma Lagerlöf" i Inga-Lill Aronsson & Birgitta Meurling (red.), *Det beködade muséet. Genusperspektiv i museologi och museiverksamhet*, Uppsala: Uppsala universitet, 2005.
- 145 Anna Nordlund, "Geniet och sagoberätterskan. August Strindberg och Selma Lagerlöf i den svenska litteraturhistorien", i Per Stam (red.), *Strindbergiana*, Stockholm: Atlantis, 2006.
- 146 Jørgen Lorentzen, *Mannlighetens muligheter*, Oslo: Aschehoug, 1998.
- 147 Stefanie von Schnurbein, *Krisen der Männlichkeit. Schreiben und Geschlechterdiskurs in skandinavischen Romanen seit 1890*, diss. Göttingen: Wallstein, 2001.
- 148 Ola Holmgren, *Strindbergs mansdrama i tre läsakter. Från Fadren Till Damaskus längs Stora Landsvägen*, Stockholm & Stehag: Brutus Östlings Bokförlag Symposium, 2006.
- 149 Lindström 1962, s. 63.
- 150 Olle Meyer, "Strindberg, psykoanalysen och homosexualiteten", *Horisont*, 1982:5–6.
- 151 Göran Söderström, "Karaktären Gustav III", *lambda nordica: populärvetenskaplig tidskrift om homosexualitet*, 1989:1, samt "Gustav III and Homosexuality", i Birgitta Steene (red.), *Strindberg and History*, Stockholm: Almqvist & Wiksell, 1992.
- 152 Göran Söderström (red.), *lambda nordica*, 2002:1.
- 153 Göran Söderström, "'Mästaren' och 'husslaven'. Om förhållandet Strindberg – Adolf Paul" samt Matthew M. Roy, "När vetenskapen fallerar. Homosexualitet och religiös moral i Strindbergs verk efter Infernoperioden", i Birgitta Steene (red.), *Strindbergiana*, Stockholm: Atlantis, 2003.
- 154 Eva Borgström, "Emancipation och perversion. Strindberg och den besvärliga (homo)sexualiteten", i *Res Publica*, 2004: 62–63.
- 155 Anna Cavallin & Anna Westerståhl Stenport (red.), *Det gäckande könet. Strindberg och genusteori*, Stockholm & Stehag: Brutus Östlings Bokförlag Symposium, 2006.

Summary

*From Diagnosis to Intersectionality:
Strindberg Research from 1963–2011*

This article was written as a sequel to Göran Lindström's article in *Svensk litteraturtidskrift* (Swedish Literature Magazine) in 1962, and consists of a qualitative, evaluative survey of research on the Swedish author August Strindberg (1849–1912) during the period 1963–2011. A selection of more or less new sub-fields (such as music, TV, radio, film, prose and poetry) arise within the larger field of research on Strindberg's life and works during this time. Simultaneously, research on drama, modernity, history and mysticism continues to develop. The field of psychological studies underwent major transformations during this period, as tendencies to diagnose the author shifts to a discussion of the historical production of concepts such as "madness". This tendency is also visible in the field of biographical research, where the intention to reveal the "truth" about the author gives way to investigations of the "author" as a literary function. Furthermore, the same development could be seen in the field that went through the most rapid and thorough change and expansion, gender studies, where attention shifts from investigating Strindberg's relationship to women to a discussion of the historical production of norms concerning gender and sexuality. My conclusion was, however, that gender studies as well as the discussion of Strindberg as a national author need to employ a more intersectional approach in the future to further deepen and develop these fields. In 1962, Lindström called for additional pieces to add to the Strindberg-puzzle. In 2011, I ask for further development of the critical meta-perspectives on the great cultural construct known as "Strindberg".

Keywords: Strindberg, research, modernity